בסייעתא דשמיא



# ותתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו
הרה"ג **דוד שלום נקי** שליט"א
מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00
בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

"וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם, הַשְׁוּ אָזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי, שִׁמְעוּ וְתִחְיֶה נַפְשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

גיליון 294

## המקנה כלי לגוי במקום להטבילו, האם צריך דעת קונה?

**למי חכם בן ציון אבא שאול זיע"א אמר שלא כדאי לו להתפלל כי בלאו הכי תפילותיו לא יתקבלו בשמים? מי אמר למי: "הוא לא יכנס לבית הזה לעולם ועד"? האם מועילה מתנה לגוי כשאינו מבין את הנתינה? מעשה מענין על האמורא רב ענן ושכנו. רב נחמן נחית לעומקא דדינא. מעשיות מעניינות עם רב נחמן ורב ענן. למה אין בזה איסור "לשון הרע"? אם מותר לאשה לספר לבעלה בעיות שעשו לה בעבודה? קרקע נקנית בכסף, בשטר ובחזקה. ביאור קנין "חזקה". "לך חזק וקני". מחילה בטעות אינה מחילה. "לא תגזול". מה הטעם שדווקא בארץ עובר על "לֹא תַסִּיג גְּבוּל רֵעֶךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ..." ולא בחוץ לארץ? דעת הראב"ד, רבנו יונה, הרשב"א, נימוקי יוסף ועוד, שדי בדעת המקנה ללא דעת קונה, אך אם אין דעת מקנה, צריך דעת קונה. בגר יש מציאות שאין לו יורשים, אבל ביהודי אין מציאות שאין לו יורשים. קושיית הקצות החושן על הצמח צדק ועל תלמידו וחתנו עבודת הגרשוני. שני גאונים "צמק צדק".**

### האם מועילה מתנה לגוי כשאינו מבין את הנתינה?

**א.**[1] בסייעתא דשמיא נמשיך לדבר עוד כמה דברים חשובים בהלכות "טבילת כלים". הנה לאחרונה דברנו (עיין גיליון 291, 293) בענין מה שפסק מרן בבית יוסף (יורה דעה ס"ס קכ) בשם המרדכי, שמי שלא טבל כלי שקנה מהגוי ונזכר ביום שבת שהכלי אינו טבול, או בימי החול שיש לו כלי שצריך טבילה, אך אין לו מקווה זמין עתה, או שהכלי כבד וגדול הרבה באופן שאינו נכנס למקווה ואי אפשר להטבילו, או כלי חשמל, כמו: קומקום, מיחם, מצנם, טוסטר, בלנדר, מיקסר, מיקרוגל, מכונת קפה, מקציף קפה וכדומה, שמן הדין פטור מלהטבילם (עיין גיליון 282), אלא שיש חולקים ומצריכים טבילה, והוא רוצה להחמיר ולהטבילם, אך מאידך הוא חושש שמא יתקלקלו הכלים במים, וגם יאבד את האחריות מהחברה, אז בכל מקרים אלו וכיוצא בהם, יכול לתת את הכלי במתנה לגוי ולחזור ולשאול ממנו להשתמש בו עולמית, שכיון שכלי שאול פטור מטבילה, רשאי להשתמש בו לעולם ללא טבילה. אלא שעתה עלינו לברר, כאשר הישראל מקנה את הכלי לגוי במתנה, האם צריך שהגוי יבין את כל התהליך שהישראל נותן לו את הכלי במתנה והכלי נעשה שלו ממש, ואחר כך הוא משאיל אותו לישראל לעולם, או שדי בזה שהתכוון הישראל לתת לגוי, אף שהגוי לא הבין שהכלי נעשה שלו, וכגון שהגוי בא מסין או מיפן ואינו מבין מילה אחת בעברית, והישראל נותן לו את הכלי לידו ואומר לו 'שלך יהיה במתנה', והגוי לוקח ממנו מחמת שכך הוא נרמז ומבין מתנועות הידיים של הישראל. וגם אחר כך שחוזר הישראל ואומר לו, 'תשאיל לי את הכלי

---

[1] נפתח בדבר מעניין ומחזק, בשבוע שעבר זכינו שמרן הראשון לציון שליט"א הגיע לעיר "דימונה" יע"א, וברוך השם זכינו לקבל את פניו כבר בירידתו מהמסוק וללוותו בדרך לשיעור, ואף בחזרתו ללוותו עד שעלה למסוק, כדי לזכות עוד כמה רגעים להיות במחיצתו, כפי הראוי לתלמיד נאמן ומובהק של רבו שליט"א. והנה לפני שמרן עמד לדבר, דיבר הגאון הרב יצחק זכאי שליט"א [שהוא מתלמידיו של מרן מלכא זיע"א, ולמד אצלו בכולל "חזון עובדיה" לפני יותר מ-40 שנה, וכן הוא מתלמידיו המובהקים והאמיתיים של מורנו ורבנו חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, שלמד אצלו בישיבת "פורת יוסף" וינק מתורתו עוד ועוד שנים רבות. ואני זוכר עוד בילדותי שפעמים כשחכם בן ציון זיע"א לא היה יכול לבוא לשיעורו הקבוע בכל שבת קודש בבית כנסת "אוהל רחל", הוא היה מזמין את הרב זכאי שימסור שיעור במקומו. זכו הציבור שלנו היקרים שהרב עשה מסירות נפש כבר לפני כ-13 שנה לעזוב את עיר מולדתו ואת תלמידיו הוותיקים ב"ירושלים" עיר הקודש, ולגלות לעיר "דימונה" במטרה אחת ויחידה כדי לזכות את הרבים ביתר שאת וביתר עוז, כיד השם הטובה עליו. (עיין גיליון 256 הערה 1 ד"ה ואספר לכם) ומכאן מוסר השכל להרבה אברכים שמתעצלים לגלות מהערים החרדיות בשביל לזכות את הרבים את עמך ישראל, אלו העם שבשדות שצמאים מאוד מאוד לדבר השם, ואין מספיק מי שישקה אותם כדת וכהלכה. ואם הרב בגיל מבוגר עשה את זה, על אחת כמה וכמה הצעירים יותר. ישמע חכם ויוסף לקח, ואשרי המדבר על אוזן שומעת.] וסיפר הרב זכאי מה שסיפר לו נכדו של הגאון רבי ראובן שרבאני זצ"ל, שפעם אחת חכם בן ציון התארח בבית מסוים [כפי הנראה באחד מבתי קרובי המשפחה], ואיזה נער אחד דיבר כמה מילים שהיה נשמע מהם זלזול בכבודו של מרן מלכא זיע"א, מיד קרא לו חכם בן ציון ודיבר אתו בחומרה רבה, היאך דיבר ככה, ואמר לו שלא כדאי לו להמשיך להתפלל שלש תפילות בכל יום, כי מי שמדבר על חכם עובדיה, התפילה שלו לא נשמעת בשמים, ובלאו הכי לא יתקבלו תפילותיו, אז בשביל מה לו להתפלל?! עד כדי כך!!! ואף הוסיף ואמר לו, שאם עוד פעם אחת הוא ישמע חלילה דיבורים על חכם עובדיה, הוא לא יכנס לבית הזה לעולם ועד. אתם שומעים?! זהו חכם בן ציון איש האמת שהיה אוהב את מרן בלב ונפש, וידע מיהו מרן ומה גדולתו בתורה...

מכאן מוסר השכל לכל אלו המסכנים שנזכרים במרן זיע"א רק מבחירות לבחירות, וכל השנים שבינתיים לא מיניה ולא מקציתיה, אינם מכירים בו לא בהלכותיו ולא בהשקפותיו ולא בשום דבר. ובדרך אגב לפני כשבועיים כשהסתובבתי ברחבי הארץ בהילולות שעשו למרן זיע"א, אז בכמה מקומות שראיתי שהיה צורך בדבר הזכרתי להם, שעכשיו הם מתלהבים מרן מרן, ומשבחים ומפארים ומעריצים וממליכים, אבל כשמגיע חג הפסח, ישנם כאלו שפתאום הם מתבלבלים, הם שומעים דיבורים נגד הוראת מרן זיע"א ש-50 שנה דיבר בשבח עוגיות "פפושדו", ופתאום הם נסוגים אחור, משל הם שמים את אותם דיבורים במשקל מול מרן זיע"א, והם יכריעו להם את הכף, חלילה וחס, אוי לאותם שטועים ומתבלבלים ומשתבשים. מרן הוא לא מאותם שרק עושים להם הילולות ונזכרים בהם אחת לשנה, מרן הוא כל הזמן נמצא אצלנו, יום יום, שעה שעה, רגע רגע, לומדים את התורה שלו, את הספרים שלו, את ההשקפות שלו, את ההנהגות שלו, שומעים את השיעורים שלו בדרכים בקווים השונים, מרן חי וקיים כל הזמן, הוא נמצא גם פה בעולם הזה כל הזמן, כמו שאומרת הגמרא במסכת יבמות (צו סע"ב), מאי דכתיב (תהלים סא ה): "אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים", וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, אם כן מה דוד המלך מבקש מהקדוש ברוך הוא, או שהוא חי ונמצא פה בעולם הזה או שהוא בעולם הבא? אלא כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, יהי רצון שגם כשהוא יגיע לעולם הבא, יאמרו שמועות מפיו פה בעולם הזה, דאמר רבי שמעון בר יוחאי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר. עי"ש. לכן פשוט וברור שגם מרן זיע"א חי פה כל הזמן, הרי אין רגע בעולם בלי שאלפים ורבבות לומדים בתורה של מרן, בארץ ובחוצה לארץ, גם אברכים, גם בעלי בתים, זקנים עם נערים, כל אחד ואחד מוצא את עצמו בתורה של מרן. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

לעילוי נשמת
מרת אמי היקרה **יעל נקי** בת רבקה ע"ה
מר חמי היקר ר' **אברהם מנשה** בן רחמה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

⇦ שיעור יומי של הרב שליט"א בקו: 02-3137584 שלוחה 1. שיעורים קצרצרים 5 דקות בשלוחה 2. ⇦ שיעור שבועי בערוץ 2000 ימי חמישי בשעה 19:00.
⇦ הצטרפות לקבלת סרטון חיזוק יומי 5 דקות - 054-5657392 או במייל⇦

לקבלת העלון במייל ולשותפות והקדשות:
6410995@gmail.com

לעולם', הגוי לא מבין באמת מה אומר לו הישראל, אך מתנועות הידים הוא מבין שעכשיו צריך להחזיר את הכלי לישראל והוא מחזיר. האם מועילה מתנה שכזו לפטור את הכלי מטבילה או לא?

## מעשה רב ענן ושכנו

**ב.** והנה הגמרא במסכת בבא בתרא (מא ע"א) מספרת לנו מעשה מענין על האמורא רב ענן שהיתה לו ולשכנו שדה, והיתה גדר שמפרידה בין הגבולות שלהם. **רב ענן שקל בידקא בארעיה**, קרה שיום אחד נכנס שטף מים חזק מהנהר לתוך השדה של רב ענן, ועקר את הגדר שהפרידה בין הגבול שלו לגבול של שכנו. **אזל הדר גודא בארעיה דחבריה.** הלך רב ענן ובנה שוב את גדר המחיצה, אך לא שם לב שהוא גלש בטעות והעמיד את המחיצה בתוך השדה של שכנו, ונמצא שהרחיב את השדה שלו על חשבון השדה של שכנו. והנה דבר מעניין שקרה שם, שגם השכן סייע לרב ענן להעמיד שם את המחיצה. אלא שפתאום לאחר יום יומיים הרגיש השכן שהמחיצה נבנתה על חשבונו בתוך שדהו, ולכן אמר לרב ענן שיזיז את המחיצה שוב למקומה הראשון, כי הוא רוצה את חלקת שדהו בחזרה. רב ענן לא רצה להרוס את המחיצה שכבר בנה, מפני טענות הלכתיות שכבר הוא זכה במה שהחזיק בשדה חברו, ולכן **אתא לקמיה דרב נחמן**[2] בא רב ענן לפני רב נחמן [הם היו חברים ששניהם למדו אצל רב ושמואל] כדי לשאול אותו מה דינו במקרה זה, האם באמת הוא צריך לסתור את המחיצה ולבנותה שוב במקומה הראשון כרצון שכנו או לא? **אמר ליה** רב נחמן: **זיל אהדר.** לך תסתור את המחיצה שבנית ותחזיר אותה למקומה הראשון. אמר ליה רב ענן לרב נחמן **והא אחיל, דאתא וסייע בגודא בהדאי!** כלומר, אומר רב ענן, אמנם אמת נכון הדבר שאכן טעיתי ובניתי בלא כוונה את המחיצה שלא במקומה הראשון,

---

[2] מצאנו בש"ס כמה פעמים שרב נחמן היה בקי ומומחה גדול בדיני ממונות, כמבואר במסכת כתובות (צד ע"ב) שחלק בדין מסוים על רב ששת ואמר לו: "אנא דיינא, ומר לאו דיינא", ופירש רש"י "אנא דיינא", שנתמנה על פי ריש גלותא והישיבה, ובוודאי שלא נותנים רשות לדון אלא למי שבקי כדת. גם במסכת בבא מציעא (סו ע"א) אמר רב נחמן: "כולי עלמא לגבי דידי בדינא, דרדקי נינהו", כולם כלפיי בדיני ממונות, הם כמו "דרדקי", ופירש רש"י (שבת קמה ע"ב) "דרדקי" - בחורים שלא הגיעו לסברא. גם במסכת סנהדרין (ה רע"א) אמרו, אם היה מומחה לרבים, דן אפילו יחידי. אמר רב נחמן, כגון אנא, דן דיני ממונות ביחידי. ולכן מרוב חכמתו ובקיאותו הרבה של רב נחמן בדיני ממונות, דדיינא הוא דנחית לעומקא דדינא, אומרת הגמרא במסכת כתובות (יג ע"א), שהלכה כרב נחמן בדיני ממונות. [ובדרך אגב, מכאן אנחנו רואים שכאשר החכם יודע בעצמו שהוא מצטיין בדבר מסוים, זו לא גאווה לומר זאת, כמו שרב נחמן ידע באמת את גדולתו הרמה בדיני ממונות, ולכן אמר זאת בכמה סיטואציות שונות, כדי שהדברים יקלטו היטב, ואכן הסכימו על כך חכמים, ונפסקה ההלכה כמותו בדיני ממונות.]

והנה יש מעשה מעניין שהגמרא בכתובות (עח סע"ב) מספרת, מעשה באשה אלמנה שעמדה להינשא עם איש אחר, אך רצתה להבריח מבעלה את נכסיה שלא יהיו לו זכויות בהם כלל, ולכן כתבה שטר והקנתה את כל נכסיה במתנה לבתה, כדי שאם היא תתאלמן או תתגרש ממנו, בתה תחזיר לה את כל הנכסים, והוא או יורשיו לא יהיה לו חלק בהם כלל ועיקר. לבסוף התגרשה מהבעל הזה, ועכשיו היא רוצה לחזור ולזכות בנכסים שנתנה לבתה לפני נישואיה. ובאו האשה והבת לפני רב נחמן לדין, ותבעה האמא מבתה את הנכסים, ואילו הבת החזיקה בשטר מתנה לראיה שקבלה מתנה. רב נחמן קיבל את טענתה של האמא, שבאמת היא לא התכוונה למתנה גמורה, ורצתה רק להבריח את הנכסים מבעלה, ולכן ביטל את המתנה וקרע את השטר שלא תהיה לה ראיה מוטעית, [וכתב הריטב"א שכל שטר היוצא בבית דין שאינו ראוי לעשות בו מעשה, יש לדיין לקורעו.] והנה הגיע הסיפור הזה לרב ענן, ולא הסכים עם הפסק של רב נחמן, כי לדעתו המתנה קיימת, ולא היה לרב נחמן לקרוע את השטר. ולכן הלך לפני מר עוקבא שהיה אב בית דין, והתרעם בפניו, כיצד רב נחמן קרע את השטר, ואמר למר עוקבא בלשון זו: **חזי מר, נחמן חקלאה, היכי מקרע שטרי דאינשי**, יראה כבודו את נחמן, כמו איש חקלאי עובד בשדה שאינו בקי בדינים, איך הוא קורע שטרות של אנשים. אמר לו מר עוקבא לרב ענן, תספר לי חביבי מה היו כל פרטי המעשה. כיון ששמע מר עוקבא את הפרטים, אמר לרב ענן, הרי אתה אומר שהמעשה היה בשטר מברחת, נמצא שהיא לא התכוונה לתת לבתה את נכסיה במתנה חלוטה, אלא רק להבריחם מבעלה, לכן בוודאי ששטר זה בטל, וכמו שאמר שמואל: "מורה הוראה אני", [כלומר, קיבלתי רשות מראש הגולה לדון, שאינו נותן רשות לדון אלא למי שבקי בדינים. והריטב"א הביא גרסא "**מיראי** הוראה אני", וכתב, וזו נוסחא נכונה.] ואם יבוא שטר מברחת לידי, שירצה מקבל המתנה להחזיק בנכסים על פי השטר ולא להחזירם לנותן, אקרענו, כיון שהנותן לא נתן את הנכסים במתנה גמורה אלא רק כדי להבריחם, ולכן שטר כזה בטל ומבוטל, ונמצא שכדין עשה רב נחמן שקרע את השטר. ע"כ. (עיין גיליון 45 הערה 4) ועל כל פנים ראינו כאן שאחר אלף המחילות מכבודו של רב ענן, בתחילה הוא התייחס לרב נחמן בלשון לא הכי נעימה, שקרא לו "נחמן חקלאה", אך כנראה שלאחר שראה שאדרבה מר עוקבא לא הסכים אתו אלא עם רב נחמן, וכמו שסייע אותו משמואל שגם פסק ככה, אז ביטל את דעתו וקיבל יותר את דבריו של רב נחמן, ולכן הלך דווקא אצלו לשאול מה הדין עם גדר המחיצה שהוא נתן בטעות בשדה שאצל שכנו.

גם מאידך מצאנו שרב נחמן התייחס בכבוד גדול לרב ענן, כמספור בגמרא בכתובות (קה סע"ב), שאדם אחד הביא לרב ענן סל עם דגים קטנים. שאל אותו רב ענן: מה מעשיך כאן? אמר לו יש לי דין לדון אצלך עם חברי. אמר לו רב ענן, אני פסול לדון אותך, כי הבאת לי שוחד. אמר לו, אין בעיה, אינני רוצה להתדיין לפניך, אבל לפחות תקבל ממני את הדגים, כדי שלא תמנע ממני מצות הקרבת ביכורים שאני זוכה לקיים בנתינה זו, כפי שלמדונו חז"ל, שכל המביא דורון לתלמיד חכם - כאילו מקריב בכורים. אמר לו רב ענן, באמת לא הייתי רוצה לקבל ממך את הדגים ללא שום סיבה, אבל עכשיו שאמרת לי סיבה טובה, אני מוכן לקבל ממך. בכל אופן, שלח רב ענן את האיש הזה עם מכתב שיתן לרב נחמן שידון אותו הוא, וכתב לו, **"נידייניה מר להאי גברא, דאנא** היות ואני, **ענן, פסילנא ליה לדינא.** [תדון אותו אתה, כי אני פסול לדונו.] כשקיבל רב נחמן את המכתב, אמר: מזה ששלח לי רב ענן שהוא פסול לדונו, כנראה שאיש זה הוא קרוב משפחה של רב ענן, ולכן הוא פסול, נמצא אם כן שעלי לכבדו מדין קרוב של חכם, שבכך יתכבד רב ענן. ובגלל זה, הקדים רב נחמן לדון את דינו של קרובו של רב ענן, לפני דין של אחרים שהיו לפניו. [אף שבאמת הוא לא היה קרובו, אך כך הוא הבין בטעות.] עי"ש.

והגאון בעל החפץ חיים על הלכות לשון הרע בביאורו באר מים חיים (כלל י ס"ק לא) דן על כמה וכמה מעשים בתלמוד שנראה לכאורה שהיה בהם משום איסור לשון הרע, ומבאר אותם על פי תנאי ההיתר בהלכה. וגם במעשה הנ"ל כתב: הא דאמרינן בכתובות שרב ענן אמר למר עוקבא, "חזי מר נחמן חקלאה, היכי מקרע שטרא דאינשי", ולכאורה איך סיפר לשון הרע? אלא נראה שכוונתו של רב ענן היתה בגלל שמר עוקבא היה אב בית דין, ולכן היה קובל על רב נחמן שהוא אינו בקי בדינים, וכמו שפירש רש"י שם, ועושה מעשה בעצמו ומקרע שטרות דאינשי, וכוונת רב ענן היתה רק בשביל קנאת האמת, כדי שמר עוקבא ימנעהו מזה על להבא או על השטר הזה בעצמו ויחזיר את המתנה לבתה של אותה אשה. וכענין שאמרו בערכין (טז ע"ב), אמר רבי יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי, שהייתי קובל עליו לפני רבן גמליאל, וכל שכן שהוספתי בו אהבה. שעל זה לא שייך ענין "לשון הרע", כיון שכוונת המספר כדי שתצמח מזה תועלת ולא לגנותו, חס ושלום. ואף על מר עוקבא עצמו בוודאי לא קשה כלל היאך שמע את הסיפור מרב ענן, והלוא אף שמיעת לשון הרע לבדה אסורה? כי פשוט שלא היתה כוונת מר עוקבא לקבל את הסיפור, אלא רק לשמוע מרב ענן כדי לחקור אחר כך על זה היטב, כדי שיסיר את התרעומת מלב רב ענן, [ולתועלת העניין האם אכן רב נחמן טעה.] וכמו שבאמת היה כן בסוף, ובאופן זה בוודאי מצוה לשמוע שהוא בכלל הבאת שלום ודן לכף זכות. [ומכאן יש ללמוד שאם אשה מספרת לבעלה התנהגות לא טובה שעשו לה בעבודה וכיוצא בזה, עליה לשים לב שבאמת תהיה כוונתה לתועלת כדי שבעלה יטפל בזה שלהבא לא יקרה כן, וכמו כן על הבעל לשים לב שלא להאמין ולא לקבל את הדברים כהווייתם, אלא לשמוע אך ורק על מנת לחקור היטב היטב את המעשה, כי פעמים רבות, הכל נובע מאי הבנות ודמיונות שווא שמפתחים במשך הזמן מסיבות לא סיבות, ועל ידי כך יסיר את התרעומת שיש לאשתו על אותם אנשים בעייתיים.]

וממשיך החפץ חיים ואומר: וממעשה דמר עוקבא הזה יש ללמוד הנהגה גדולה בעניינים אלו, שאם אחד סיפר לחברו שפלוני עשה לו רעה או חירפו וגידפו, יהיה מי שיהיה המספר, אפילו מגדולי הדור שבוודאי לא ישקר, אף על פי כן לא יבוש מלשאול ממנו את עצם המעשה אשר היה מתחילה, כי הרבה פעמים על ידי חקירה ודרישה ישתנה הענין להפכו, והראיה מרב ענן שהיה אמורא והיה לו גילוי אליהו כמבואר בכתובות (קו רע"א), ואף על פי כן כשדרש ממנו מר עוקבא המעשה בשלימותו נשתנה על ידי זה הענין מרע לטוב. עי"ש.

על פי זה מיושב עוד סיפור מעניין בגמרא כתובות (סט רע"א) שהיה עם רב ענן. יום אחד שלח רב ענן לרב הונא איזה דיון בהלכה גבי גביית נכסים, ואמר לשליח שיפתח בלשון זו, "הונא חברין שלם" [הונא חברנו שלום] וכו'. והנה כשבא השליח לפני רב הונא, היה יושב רב ששת לפני רב הונא, והקפיד רב הונא על שקראו לו 'הונא חברין' [ובוודאי שהקפדתו היתה לשם שמים. וכבר הבאנו לעיל (עיין גיליון 286 הערה 4) מה שכותב הגאון החזון איש (יורה דעה סימן רה) שכל מה שמצאנו שהאמוראים הקפידו, היה הדבר חובה כדי להיות כבוד התורה קבוע בלבבות, ושלא יתרגלו בזלזול כבוד החכמים, וזהו הטעם שמנדים על כבוד הרב. וכן אמרו, כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל, אינו תלמיד חכם. עי"ש]. אמר לו רב הונא לרב ששת, לך תאמר לרב ענן מה שאצווה אותך, למרות שהוא לשון גנאי, ובנידוי יהיה מי שלא יאמר לו כך. וכך תאמר לו, ענן ענן, מקרקעות לגבות או גם ממטלטלים? ועוד תשאל אותו, ומאן יתיב בי מרזיחא ברישא - מי יושב בבית האבל בראש? הלך רב ששת לפני רב ענן כדי לעשות את שליחותו של רב הונא. [אלא שלא רצה רב ששת שרב ענן יקפיד ויכעס עליו, לכן הקדים לו הקדמות כדי לפייסו מראש על הדברים שתיכף יאמר לו, והראה לו שעל כרחו הוא אומר את הדברים האלה, רק בגלל ציווי רבו.] אמר לו רב ששת לרב ענן, **מר רבה** אתה רב ענן גדול, **ורב הונא רביה דרבה** ורב הונא גדול ממך, **ושמותי שמית מאן דלא אמר ליה**, ונידה רב הונא את מי שלא יאמר לך את מה שהוא שלח לומר לך, ולכן אני מוכרח לומר לך את דבריו, **ואי לאו דשמית לא הוה קאמינא** ואם לא היה מנדה אותי, לא הייתי אומר לך כדברים האלה, וכך אמר לומר לך: **ענן, ענן, ממקרקעי או ממטלטלי? ומאן יתיב בי מרזיחא ברישא? אזל רב ענן לקמיה דמר עוקבא, אמר ליה: חזי מר היכי שלח לי רב הונא ענן ענן!** הלך רב ענן לפני מר עוקבא ואמר לו, תראה איך שלח לי רב הונא בלשון זלזול 'ענן ענן'. **ועוד, 'מרזיחא' דשלח לי לא ידענא מאי ניהו!** מה זה 'מרזיחא'? אמר לו מר עוקבא לרב ענן, תספר לי חביבי מה היו כל פרטי המעשה. לאחר ששמע מר עוקבא את מה ששלח רב ענן לרב הונא ומה שהשיב לו רב הונא. אמר לו מר עוקבא לרב ענן, אדם שלא ידע מהי משמעות המילה 'מרזיחא', הוא יכול לשלוח לרב הונא בלשון: 'הונא חברין', הרי רחוק הוא מאוד מלהיות חברו, לכן לא היה לך לשלוח ככה לרב הונא, וצודק רב הונא במה ששלח אליך. עי"ש. וגם כאן צריך להסביר כפי המבואר לעיל, שכוונתו היתה שמר עוקבא ידבר על לבו של רב הונא שלא יכנה אותו כך בלשון זלזול מפני כבוד התורה כנ"ל. ואף מר עוקבא שמע את הדברים ולא קיבל אלא בירר, עד שהבהיר לרב ענן את הקפדתו של רב הונא. ועל ידי זה נעשה 'וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ' (זכריה ח יט).

אבל הרי יש לי עדים שהוא סייע לי לבנות את המחיצה במקום הזה ששייך לו, הוי אומר שאם הוא סייע לי, אז בוודאי הוא מחל לי על חלק השדה שגלשתי אצלו בטעות.

## "לך חזק וקני"

**ג.** והרי זה קל וחומר מדין האומר לחברו "לך חזק וקני" שקנה. פירוש הדברים, ידוע שקרקעות [בית או שדה או כל דבר שמחובר לקרקע] נקנים ב"כסף" או ב"שטר" או ב"חזקה". כמבואר במשנה מסכת קידושין (כו ע"א). ו"חזקה", היינו על ידי שהקונה עושה מעשה מועיל בגוף הקרקע שמראה בזה בעלות שהיא, כגון שנעל[3] או גדר[4] או פרץ[5] בבית, ועשה כן בפני המוכר, אבל אם לא עשה כן בפני המוכר, לא קנה. אבל אם אמר לו המוכר: "לך חזק וקני", כלומר, לך תעשה חזקה ותקנה, הריהו קנה אפילו שלא בפני המוכר. (עיין בבא קמא נא סע"ב, ושלחן ערוך חושן משפט סימן קצב סעיף ב) נמצא שהמוכר בית או הנותן מתנה בית לחברו, די שיאמר לקונה ולמקבל המתנה שיעשה מעשה של "חזקה" כנ"ל, ובזה נעשה הבית שלו. ומעתה קל וחומר במקרה שלא רק שהמוכר אמר לו "לך חזק וקני", אלא בפועל סייע בעדו במעשה הקנין שבוודאי הוא קנה. ואם כן במקרה הזה של רב ענן שהשכן המערער סייע לו בבניית גדר המחיצה בתוך שדהו, הרי בוודאי שזה יותר חזק משאילו הוא רק היה אומר לו, "לך חזק וקנה" - "לך גדור וקנה". זו הטענה שטען רב ענן לרב נחמן, למה יש לזכותו בחלקת השדה של שכנו, ויש לפוטרו מלהחזיר את המחיצה כפי שהיתה בראשונה.

## מחילה בטעות אינה מחילה

**ד.** על זה אומרת הגמרא: **אמר ליה** רב נחמן לרב ענן, **מחילה בטעות היא** כלומר, מה שאתה רב ענן טוען שהשכן שלך מחל לך על חלקו, והראיה שהוא סייע לך בבניית המחיצה, זו מחילה בטעות. שהרי **את גופך אי הוה ידעת לא עבדת,** שהרי אתה בעצמך אילו היית יודע שאתה טועה במיקום של המחיצה שנפלה, וכי היית הולך ובונה את המחיצה בחלק של שכנך, בוודאי שלא, שהרי אתה בוודאי לא תעבור על "לא תגזול", ותגזול לשכנך חלקת שדה חלילה[6], אם כן **כי היכי דאת לא הוה ידעת, הוא נמי לא הוה ידע.** כשם שאתה עצמך טעית במיקום המחיצה, כי המים סחפו את המחיצה ממקומה הראשון, ולכן לא ידעת לדייק, כך גם הוא לא ידע לדייק שאתה בונה בתוך שדהו, ולכן זו מחילה בטעות, שאינה מחילה.

## למה לא נאמר "המוציא מחברו עליו הראיה"?

**ה.** ולכאורה יש לשאול, הרי רב ענן היה יכול לטעון, מי אמר ששכני לא ידע שאני בונה בתוך שלו, ולכן זו מחילה בטעות, שמא באמת הוא ידע שאני בונה שתוך שלו, וחשב באמת למחול לי על חלקו לטובתי, [שהרי בוודאי לא מסתבר שרב ענן טעה כל כך והעמיד את המחיצה במרחק גדול ממקומה הראשון ולקח שטח גדול משכנו, אלא מן הסתם טעה בחלק מועט, במידה שמצוי שאדם טועה לכאן ולכאן, וממילא לא רחוק לומר ששכנו וויתר על החלק הקטן הזה לטובת החכם, כמו שמצוי שאנשים מוותרים פה ושם, וכל שכן לטובת החכם.] ומזה שהוא לא מחה בי, ואדרבה אף סייע בעדי, אפשר שזו מחילה גמורה ולא בטעות, [ומה שטוען עתה השכן שרב ענן יחזיר את המחיצה לקדמותה, שמא עכשיו הוא מתחרט וחוזר בו על מה שמחל, ואם כך, בוודאי שאינו רשאי להתחרט, כי אחרי שמחל ונתן בתורת מתנה, מחל.] ואף על פי שטענה זו איננה ברורה לרב ענן, כי אולי באמת השכן לא ידע את המקום המדויק של המחיצה, אבל עדיין יכול לטעון רב ענן כיון שכלל גדול בידינו (בבא קמא ו ע"ב): "המוציא מחברו עליו הראיה", כלומר, שכדי להוציא ממון מאחר, אי אפשר להוציא בלי ראיה ברורה, כיון שהוא ברשותו והוא מוחזק בו. ולכאורה גם כאן, כיון שהשכן המערער בא להוציא מרב ענן שיסתור את המחיצה ויחזיר לו את חלקו בשדה, אולי נאמר שעליו מוטל להוכיח ולהביא ראיה שהוא טעה ולא שם לב שרב ענן השיג את גבולו, ולכן הוא סייע בעדו, ואם כן אין כאן שום מחילה? ואפשר לומר, שאולי גם על זה רמז רב נחמן לרב ענן ואמר לו, **כי היכי דאת לא הוה ידעת, הוא נמי לא הוה ידע.** דהיינו, כמו שאנחנו יודעים שאתה רב ענן בטעות נכנסת לרשותו, כי מצוי שאדם לא זוכר במדויק לאחר שנפלה המחיצה, אז סברא היא שכשם שאתה לא ידעת את הגבול המדויק, כך גם שכנך נאמן לומר שהוא לא ידע את הגבול המדויק ולא העלה על דעתו שאתה בונה בתוך שדהו, ואינו צריך להביא ראיה לדבריו שהוא לא ידע, ולכן זו מחילה בטעות, שאינה נחשבת מחילה.[7] (ועיין להלן אות ח)

---

[3] "נעל", היינו כגון שהיה הפתח פתוח, ונעל הקונה את הפתח, וחזר שוב ופתחו. וביאר מרן בבית יוסף (סימן קצב סעיף ג) שצריך שיחזור לפותחו, כי אם אינו חוזר ופותחו מיד, לא מוכח מכאן שהוא עושה כן לשם "קנין", אלא אולי הוא נועל את הדלת בשביל לשמור מה שבתוך הבית בשליחותו של בעל הבית, אבל כשחוזר ופותחו מיד, ניכר שהנעילה היתה לצורך "קנין".

[4] "גדר", היינו כגון שהיה שם גדר והיו עולים בו בקלות, והוסיף עליו כל שהוא והשלימו לעשרה, ונמצא שאין עולים אלא בדוחק, הרי זה הועיל [שלא כל הרוצה להיכנס יכנס] וקנה. (בבא בתרא נג ע"א. שם סעיף ד)

[5] "פרץ", כגון שהיתה שם פרצה והיו נכנסים בה בדוחק, והרחיבה אפילו כל שהוא עד שנמצא שנכנסים בריווח, הרי זה הועיל וקנה. (שם סעיף ה)

[6] מה שאמרנו שעובר על "לא תגזול", ולא אמרנו שעובר על הסגת גבול? כי בתורה נאמר (דברים יט יד): "לֹא תַסִּיג גְּבוּל רֵעֶךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ", ופירש רש"י בשם הספרי, לא תסיג גבול - לשון נסוגו אחור, שמחזיר סימן חלוקת הקרקע לאחור לתוך שדה חברו, למען הרחיב את שלו. והלא כבר נאמר בתורה (ויקרא יט יג): "לֹא תגזול", ומה תלמוד לומר "לא תסיג"? אלא לימד על העוקר תחום חברו שעובר בשני לאוין, [גם על "לא תגזול" וגם על "לא תסיג"]. יכול אף בחוצה לארץ יעבור בשני לאווין? תלמוד לומר "בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ", בארץ ישראל עובר בשני לאוין, אבל בחוצה לארץ אינו עובר אלא משום "לא תגזול". ע"כ. וכיון שהמעשה של רב ענן ברור שהיה בחוץ לארץ בבבל ולא בארץ ישראל, לכן אמרנו שעובר דווקא על "לא תגזול", ולא על הסגת גבול.

והגאון רבי ברוך עפשטיין (דברים פרק יט הערה כח) ביאר, שנראה הטעם שהתורה אמרה שדווקא בארץ ישראל עובר על הסגת גבול ולא בחוץ לארץ, כי בארץ ישראל כל מה שיש לאדם הוא שלו בהחלט לדורות ולדורי דורות, מה שאין כן בחוץ לארץ שאנחנו בגלות בין האומות, אין לישראל זכות מוחלטת בקרקע [שאפשר שהגויים יסלקוהו משם, כמו שהיה בעוונות בקום המדינה כשעלו יהודים רבים לארץ, והכריחו אותם הגויים לעזוב את כל בתיהם ושדותיהם בחוץ לארץ ולעלות לבדם בגפם], לכן אי אפשר לכנות זאת בשם הסגת גבול מוחלט ממש, ונחשב רק כמטלטלים שעוברים על "לא תגזול". עי"ש.

[7] וכן נראה מדברי הפרישה (חושן משפט סימן קמב אות ד) שכתב, במה שאמר רב נחמן לרב ענן: "כי היכי דאת לא ידעת, הוא נמי לא הוה ידע", הרי לפניך שכשראובן טעה, אמרינן ודאי גם שמעון [השכן] טעה, וזהו שכתב הטור, "כיון שהיה הסיוע של שמעון בטעות", כי אף על פי שלא ידענו שבוודאי היה הסיוע בטעות, מכל מקום אנו מחשיבים זאת **לוודאי** טעה, [ואין זה בגדר "ספק"], כיון שראינו שטעה גם ראובן, ובפרט שיש גם חזקה שאין אדם מוחל בקרקע שלו, אבל אם ידוע בוודאי ששמעון לא טעה, אז ודאי הוא מוחל. ע"כ. וכן יש לבאר בדברי הידד רמ"ה (בבא בתרא מא אות קיז). ודו"ק.

## אם ידע השכן שנכנס לתוך חלקו, אין זו מחילה בטעות

**ו.** ועל כל פנים, מהגמרא הנזכרת למד הרשב"א בתשובה (חלק ו סימן צב), שכל שהכיר השכן בנזק, והרגיש שבונה חברו את המחיצה בתוך שדהו, ובכל זאת בא וסייע עמו לבנותו, הרי בוודאי שהוא מחל לו, וכאילו נתן לו את חלקו במתנה, שהרי כל מה שפסק רב נחמן לרב ענן שיבנה את המחיצה שוב במקומה הראשון, כיון שמה שסייעו שכנו, זה היה בגדר "מחילה בטעות", כי הוא לא ידע שרב ענן טעה ובנה את המחיצה בתוך שדהו, ואם כן מכאן מוכח שאם באמת זה לא היה בטעות, אלא היה יודע השכן שרב ענן בונה בתוך שלו, ובכל זאת היה מסייע לו בבניה, אז ברור שמחילתו היתה מחילה, כיון שסייע לו, ואין לך מחילה גדולה מזו. עי"ש. והביאו מרן בבית יוסף (חושן משפט סימן קמב אות ב). וכיוצא בזה כתב גם הטור (שם) בשם עליות דרבנו יונה (בבא בתרא מא ע"א), שאם השכן המסייע מודה שידע שהכניס חברו את הכותל בתוך השטח שלו, הרי זו "חזקה", **ואף על פי שלא ידע הבונה שהוא בונה את המחיצה בשטח של חברו, ואכן קנה מיד את חלקת השדה שהכניס בתוך שדה של חברו**, שכל שהסיג את גבולו ונכנס בשל חברו וחברו ידע מזה, אם לא היה מוחל על חלקו, לא היה לו לסייעו בבניה, וכיון שסייעו, הרי לך בוודאי שגמר בדעתו להקנות לו את המקום במתנה. ע"כ.

## די בידיעת המקנה

**ז.** והנה מכאן מוכח שאף על פי שהקונה לא יודע שחברו הקנה לו את הדבר, בכל זאת הוא קנה, שכיון שהמקנה הקנה לו, די בזה כדי שיקנה. ולפי זה בשאלה ששאלנו לעיל (אות א) גבי נתינת הכלי לגוי במתנה ולשאול ממנו לעולם כדי לפוטרו מטבילה, אף על פי שהגוי לא מבין את מעשיו של הישראל שהוא מקנה לו והוא לוקח את הכלי רק בגלל שנרמז מתנועות הידיים של הישראל, בכל זאת כיון שהישראל נותן לו את הכלי לידו ומתכוון להקנות לו, הריהו קנה.

## דעת רבי יוסף אבן חביבא - הנימוקי יוסף

**ח.** גם תלמידו של הר"ן, רבי יוסף אבן חביבא בחיבורו "נימוקי יוסף" על המעשה של רב ענן ורב נחמן בבבא בתרא שם (כב ע"א) כתב, שכיון שהשכן המערער לא ידע שרב ענן נכנס לתוך שדהו, לכן כניסתו של רב ענן נחשבת כ"אונאה", ומחילתו של השכן אינה מחילה. ומכאן נלמד, שאילו היה יודע בעל השדה שרב ענן נכנס לתוך שדהו, **אף על פי שרב ענן בעצמו לא היה יודע, ולתומו היה בונה את הכותל בתוך של חברו, הריהו קנה את החלק של חברו**, כי אין כאן "אונאה", שהרי ידע השכן שרב ענן נכנס לתוך שדהו. ומשום כך לא היה די לרב נחמן לומר לרב ענן 'את ודאי לא הוה ידעת', כי אם רק רב ענן לא היה יודע, והשכן היה יודע, אז היה קונה רב ענן, אך כיון שגם השכן לא ידע, לכן לא קנה רב ענן. ולכן דייק רב נחמן בלשונו והאריך ואמר: **'כי היכי דאת לא הוה ידעת, הוא נמי לא הוה ידע'**, כלומר, שלא רק אתה אלא גם השכן המערער לא ידע. נמצא שדי לנו בדעת מקנה, אף שאין דעת קונה.

## תלוי אם יש דעת אחרת מקנה או לא

**ט.** והנה הנימוקי יוסף הקשה מהגמרא במסכת יבמות (נב ע"ב), "העודר בנכסי הגר וכסבור שלו הם, לא קנה". פירוש, כידוע גוי שהתגייר ומת, ולא נולדו לו בנים לאחר מכן, כל נכסיו הם הפקר גמור, וכל מי שקדם לתפוס בהם, זכה. והטעם בזה פשוט, שכיון שבשעה שהוא התגייר הוא כקטן שנולד מחדש, הרי הוא התנתק מכל קרוביו, ואפילו בניו אינם נחשבים בניו ולא כלום, ונמצא שאין לו יורשים כלל, ורק אם נשא אשה לאחר שהתגייר ונולדו לו ילדים ממנה, הריהם יורשים אותו ככל איש ישראל. ועל זה אומרת הגמרא שגר שמת ואין לו יורשים[8], והיתה לו שדה, ובא מישהו ועדר בשדה שלו לתומו, לא בכוונה בשביל לזכות בשדה של הגר ככל קנין "חזקה", אלא הוא היה סבור בטעות שזו השדה שלו, אז הוא לא קנה את השדה של הגר, כיון שצריך כוונה לקנות.[9] ומבואר מכאן שצריך דעת "קונה", ואם לא היה בדעתו לקנות לא קנה, ואם כן מדוע לעיל הוכחנו מרב נחמן שאף על פי שרב ענן לא התכוין לקנות, הריהו קנה? ותירץ הראב"ד שדווקא בנכסי הגר לא קנה, כיון שאין כאן דעת אחרת מקנה, שהרי הוא מת ונכסיו הפקר, מה שאין כן כשיש דעת אחרת מקנה, כמו השכן הנזכר שידע שנכנסים לשדה שלו ומחל, הריהו קנה. ע"כ. וכן תרצו רבנו יונה, יד רמ"ה (אות קטו) והריטב"א.

## קושיית הקצות החושן על הצמח צדק ועבודת הגרשוני

**י.** והנה בשו"ת צמח צדק הקדמון[10] (סימן קכט), דן לגבי דין בכור בהמה טהורה שהוא אסור בהנאה מן התורה, אך כשמוכרים לגוי אפילו אבר אחד מהפרה כמו אוזן וכדומה, קודם שהמליטה את העגל הראשון, הופקעה קדושתו של הבכור, כיון שגם הגוי שותף בבהמה[11], וממילא הבכור מותר בהנאה ככל בהמה, כמפורש בגמרא מסכת בכורות (ג ע"א. ועיין גיליון 291 הערה 3). וגם כאן יש לדון, כמו בדיון שלנו שמקנה את הכלי לגוי, האם צריך שהגוי יבין וידע שהוא קונה את אוזן הבהמה מהישראל, או אין זה מעכב? וכתב הצמח צדק בפשיטות שאף על פי שמשך הגוי את הפרה, אבל כל שלא התכוין לקנותה, לא קנה, והביא ראיה מדין העודר בנכסי הגר שאם לא התכוון לקנות, לא קנה. וכן כתב בפשיטות תלמידו וחתנו רבי גרשון אשכנזי בשו"ת עבודת הגרשוני (סימן קב), ושכן כתב גם בתשובת מוהר"ם מינץ (סימן ה) שאם הגוי לא התכוין לקנות, לא קנה. אך הגאון הקצות החושן (סימן ערה סק"ד), העיר על דבריהם, שלפי מה שלמדנו לעיל מדברי הראב"ד, והנימוקי יוסף, וכן כתב הרשב"א (גיטין כ ע"ב), [ורבנו יונה, והיד רמ"ה, והריטב"א,] שכל זה דווקא ב"מציאה" או ב"נכסי הגר", שאם לא התכוון לקנות, לא קנה, כי אין דעת אחרת מקנה, אבל ב"מתנה" שנותן לאחר, אפילו שלא ידע המקבל ולא התכוין לקנות, כיון שהחזיק בו קנה, כיון שסוף סוף יש דעת אחרת מקנה. וכל זה נראה שנעלם מעיני האחרונים הנ"ל שהצריכו דעת מקנה אף כשיש דעת קונה. ואף מרן בשלחן ערוך (חושן משפט סימן קמב סעיף ב) פסק כן.

## דעת מרן השלחן ערוך

**יא.** איך שיהיה נמצא מכל הנ"ל שכל שיש דעת אחרת מקנה, קנה הקונה אף ללא כוונה, וכמו שכתבו הראב"ד, רבנו יונה, יד רמ"ה, הרשב"א, הריטב"א, נימוקי יוסף והטור. וכך פסק מרן בשלחן ערוך (סימן קמב סעיף ב): נפל הכותל שבין ראובן ושמעון, ובנה ראובן הכותל והכניסו לגבול שמעון שטעה שלא היה מכיר מקום הראשון של הכותל, אף על פי שסייעו שמעון בבנין, לא הוי חזקה להחזיק במה שלקח מגבול שמעון, כיון שהיה הסיוע בטעות. אבל אם שמעון המסייע מודה שידע שהכניס ראובן בתוך שלו, הוי חזקה, אף על פי שלא ידע ראובן הבונה, וקנה המקום שהכניס לתוך של שמעון, מיד. ע"כ. וממה שכתב: "אף על פי שלא ידע ראובן הבונה, וקנה המקום שהכניס לתוך של שמעון, מיד", מבואר שאין צריך את דעת "הקונה" לקנות, ודי בדעת "המקנה" להקנות, וכמו כאן ששמעון המקנה בעל הקרקע ידע שראובן בנה בתוך שלו, ואילו ראובן הקונה לא ידע, ובכל זאת קנה את הקרקע הזאת. לכן גם כשנותן במתנה את הכלי לגוי, אין חובה להסביר לגוי את מעשיו, ואפילו אם הגוי לא מבין שהוא קונה את הכלי, הרי זה מועיל, כי העיקר ב"קנין" שתהיה דעת מקנה, ואין צריך שתהיה הסכמה וגמירות דעת משני הצדדים לקנות ולמכור את הדבר. ואי"ה אולי בשבוע הבא נמשיך עוד קצת בזה.

---

[8] דווקא בגר יש מציאות שאין לו יורשים, אבל ביהודי, אין מציאות שאין לו יורשים בכלל, כי אפילו אם חלילה הוא לא התחתן ואין לו ילדים ולא כלום, אבל יש לו אחים והם יורשים, ואפילו אם הם מתו כבר, אבל יש להם בנים והם יורשים אותו, וגם אם לא, אז יש אחים לאבא שלו, וגם להם יש ילדים או נכדים וכו'. באופן שאין מציאות בעולם שליהודי לא יהיו קרובים בכלל, כי כולנו בני אברהם יצחק ויעקב, ותמיד נמצא איזו קורבה דרך אבא שלו כלפי מעלה, אפילו רחוקה מאוד מאוד, והם יורשים אותו לפי התורה.

[9] וכך פסק מרן בשלחן ערוך (חושן משפט הלכות הפקר ונכסי הגר סימן ערה סעיף כד-כו): המחזיק בנכסי הגר ובהפקר ואין דעתו לקנות, אף על פי שגדר ובנה, לא קנה. העודר בנכסי הגר וכסבור שהם שלו, לא קנה. עדר בנכסי גר זה, וכסבור שהיה של גר אחר, הואיל ונתכוון במעשיו אלו לזכות מההפקר, הרי זה קנה. ע"כ.

[10] שו"ת "צמח צדק" הקדמון, חיברו הגאון רבי מנחם מנדל קרוכמל לפני כ-400 שנה. והוא והט"ז למדו יחד בישיבתו של הב"ח. וכדי להבדיל בין שו"ת "צמח צדק" הזה לשו"ת צמח צדק שכתב כ-200 שנה לאחר מכן, האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון, לכן נוהגים לכנות את ספרו של רבי מנחם מנדל קרוכמל שו"ת 'צמח צדק הקדמון'. (עיין גיליון 227 הערה 9) וקראו שניהם לספרם כן, כי "צמח צדק" גימטריה "מנחם מענדל".

[11] כמפורש במשנה מסכת בכורות (ב ע"א) ששותפות עם הגוי פוטרת מבכורה, שנאמר (שמות יג ב): "קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי **יִשְׂרָאֵל** בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא", בישראל ולא באחרים. ועיין רש"י. ודו"ק.

ניתן לקבל הקדשה בתרומה של 100 ₪. 053-4165051 | לעילוי נשמת הצדיק המקובל המדוכא ביסורים רבי עמוס כמוס גוואטה בן פורטונה זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.